

NEPILNAMEČIŲ MINIMALIOS IR VIDUTINĖS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ TEISINĖS - NORMINĖS BAZĖS ANALIZĖ (2002)

Rėmėjai: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija pagal Vyriausybės 1999 12 06 nutarimu Nr. 1366 Vyriausybės 2001 - 2004 m. programos priemonių plane numatytą Nepilnamečių justicijos programą

Tyrėjų grupė: S. Gečėnienė, G. Sakalauskas, V. Valeckaitė, K. Alešiūnaitė, D. Mickevičius, D. Valatkevičius, L. Vaicekauskaitė

MOKSLO DARBU
SAVADAS
1992 - 2006

Tyrimas atliktas siekiant sukurti mokslines metodologines prielaidas nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros įstaigų teisinio reglamentavimo ir institucinės sistemos reformai. Tyrimo rėmuose formuluojama nauja nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros įstaigų samprata, analizuojamos šių įstaigų teisingai padėtų reglamentuojančios tarptautinių instrumentų (Jungtinių Tautų Organizacijos dokumentų, Europos Tarybos rekomendacijų ir kt.) ir nacionalinių teisės aktų (siekiant įvertinti jų hierarchinę sistemą, tarpusavio suderinamumą, efektyvumą) nuostatos. Pagrindinis dėmesys tyrime skiriamas nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros įstaigų veiklos organizavimo analizei: įstaigų diferencijavimui, ugdytinių jose skaičiaus nustatymui, nepilnamečių siuntimo (priėmimo) į analizuojamas įstaigas pagrindams ir tvarkai, vaikų buvimo priežiūros įstaigose terminams, ugdytinių teisėms ir pareigoms, auklėjamojo darbo įstaigose organizavimui, priežiūros įstaigose teikiamos socialinės psichologinės pagalbos, darbo su šeimomis bei ryšių su artimaisiais palaikymo problemoms, vaikų užimtumo organizavimui, ugdytinių skatinimo ir drausminimo priemonių sistemai, priežiūros įstaigų darbuotojų drausminei atsakomybei.

Nacionalinės teisinės bazės tyrimo rezultatai parodė, kad išanalizuoti teisės aktai nesudaro minimalios ir vidutinės priežiūros įstaigų veiklos teisinio reglamentavimo sistemos. Įstatymų, poįstatyminių ir lokalinių aktų reguliavimo apimtys nedera tarpusavy, tai savo ruožtu lemia, kad nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros įstaigos nesudaro bendros institucinės sistemos, nėra aiškus šių įstaigų pavaldumo klausimas (šią sistemą tyrimo metu prižiūrėjo keturios ministerijos). Turi būti iš esmės reformuojami patekimo į specialiuosius ir globos namus pagrindai, nes esama tvarka, kai nepilnamečiai gali būti siunčiami į priežiūros įstaigą be teismo sprendimo, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai. Be to, nepilnamečių siuntimo (priėmimo) į priežiūros įstaigas pagrindai ir tvarka reglamentuoti poįstatyminiais teisės aktais, tai taip pat prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatom. Taip pat būtina teisinio reglamentavimo sistemoje įtvirtinti nuostatą, kad kuo jaunesnis vaiko amžius, tuo griežtesnės turi būti „kontraindikacijos“ įkurdinant vaiką vidutinės priežiūros įstaigose. 10 metų amžiaus ir jaunesnių vaikų įkurdinimas stacionarioje įstaigoje turi būti taikomas tik išimties tvarka, esant neabejotinam pagrindui manyti, kad vaiko dalyvavimas šios įstaigos siūlomoje programoje padės išspręsti vaiko problemas. Tuo tarpu aštuonerių metų vaiko įkurdinimas stacionarioje priežiūros įstaigoje apskritai turėtų būti pripažintas negalimu. Būtina aiškiai apibrėžti priežiūros įstaigose esančių nepilnamečių teises ir pareigas, jiems skiriamų drausminių ir skatinamųjų priemonių taikymo pagrindus ir tvarką. Turi būti skiriama daugiau dėmesio socialiniam pedagoginiam darbui su priežiūros įstaigose esančiais ugdytiniais. Nors daugelyje analizuotų lokalinių teisės aktų deklaruojama socialinio pedagoginio darbo svarba, nenustatoma priežiūros įstaigų darbuotojų atsakomybė užtikrinti tokio darbo su ugdytiniais apimtį ir efektyvumą.

Tyrimo pagrindu buvo parengta Nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo koncepcija, kurią Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 2003 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 581.